

Szeptember óta kószálunk, sárkányszívem már hazavágyik, de tudom, hogy ti most szeretnétek csak igazán kirándulni, hiszen kezdődik a nyár, a vakáció. Meghívlak hát egy szafarira

Fekete-Afrikába

A szafari szuahéli nyelven csoportos vándorlást jelent. Induljunk hát, fehér vászonruhában, bambuszkalapban de puska nélkül, hiszen mi nem vadásztrófeát, hanem élményeket akarunk hazavinni Afrikából.

Ne fintorogjatok, ha az esti tábortűznél krokodil, impala, varacskos disznó, sült gyümölcs mellett pirított hernyót és hangyát is kínálnak nekünk a levéltányéron.

A világ **második legnagyobb és legnépesebb kontinensének** 53 országában 900 millió ember él, akik több mint ezer nyelvet, nyelvjárást beszélnek. Afrika a legszegényebb, a legelmaradottabb földrész, itt van a legkevesebb megművelt földterület, a legfiatalabb lakosság és a legtöbb írástudatlan.

Kenya, Burundi, Uganda – oda menne a víziló, ha egyáltalán utazna.

Kongó, Dzsibuti, Szenegál – oda menne a krokodil, de csak a folyóban vegetál.

Mali, Kamerun, Gambia – oda menne az elefánt, csak hogy túl sok a holmija.

Etiópia, Mozambik – oda menne az orrszarvú, de az ég alja morajlik,

menekül a zebra, ideges a gnú, reszket az antilop, az íbisz szomorú, futkos a strucc, a kafferbivaly,

csendesen, nyugodtan emelkedik fejük fölött a Kilimandzsáró felhőkbe vesző csúcsaival.

László Noémi: Afrika

Etiópia, Szomália hallatán az aszály, az **éhínség** jut eszünkbe. A világ gazdagabb országaiból érkező segélyek alig enyhítenek az itt élők nyomorán. Mi fogyunk, Afrika népei túlszaporodnak. **Ghána** lakóinak 45%-a gyermek, ám iszonyú nyomorban élnek.

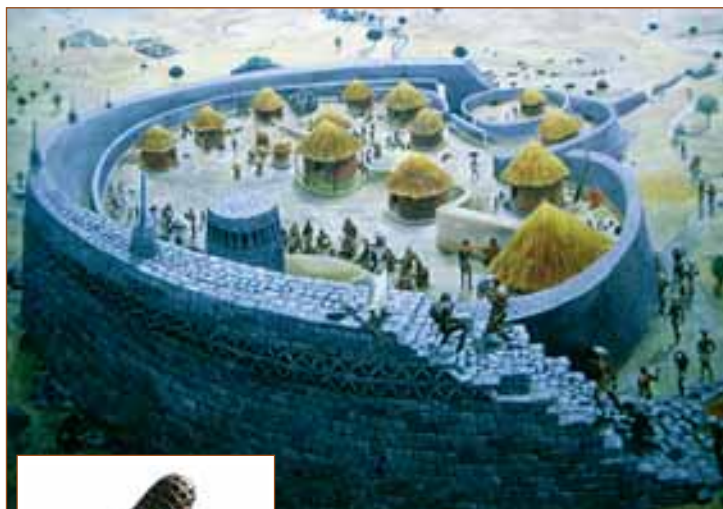
Egy afrikai közmondás szerint **a tanulatlan ember olyan, mint a csíkok nélküli zebra**. Ez persze saját hagyományos tudásuk, szokásaik átadására vonatkozik. A fiú apja, a lány anyja mellett tanul meg mindent, amire később szüksége lesz. De intézményes iskolába nem szívesen küldik gyermekeiket, mert ez eltávolítja őket törzsi életmódjuktól.

A magukat felsőbbrendűnek vélő európaiak nehezen fogadták el a tudományos igazságot, hogy **az emberiség bölcsője Afrika**: itt jelent meg a legelső emberi közösség. Kenyában 1 millió évvel ezelőtt készült kőszerszámokra bukkantak.

A több ezer éves dél-afrikai **sziklarajzok** azt bizonyítják, hogy a **szanok** vagy busmanok ősidők óta lakják ezt a földet, óriási területeket jártak be, és tapasztalataikat e homokkő-sziklába vésvé hagyták utódaikra.

Az afrikai kultúrákban **nem alakult ki írásbeliség**, ezért nehéz következtetni az eseményekre, de az épületromok technikai tudásra, az arany, bronz, elefántcsont szobrok művészi érzékre vallanak.

Nagy Zimbabwe kőházat jelent. Az egykori gazdag kereskedelmi központ Kínával is kapcsolatban állt. A gránitsziklákon magasló fellegvárt a **bantuk** építették a XI-XVII. században. Fala 10 m magas, és közel egymillió gránittömbből áll. Hajszálpontosan illeszkedő, faragott kőveit nem tartja össze kötőanyag. A folyosó, a bejárat oly szűk, hogy egyszerre csak egy ember fér át rajta: vagy én, vagy az ellenség.

Benini elefántcsontmaszk a XVI. századból. Fejdisze – a bennszülöttek és a gyarmatosítók közti „barátság” jeleként – portugál fejkéből van kirakva.

A **bronzművesek** csak a királyi család tagjait örökíthették meg. Fejével játszott, aki másnak is gyártott szobrokat. A király anyját ábrázoló **bronzszobor** kontyát üveggyöngyökkel díszített korallsipka fedi.

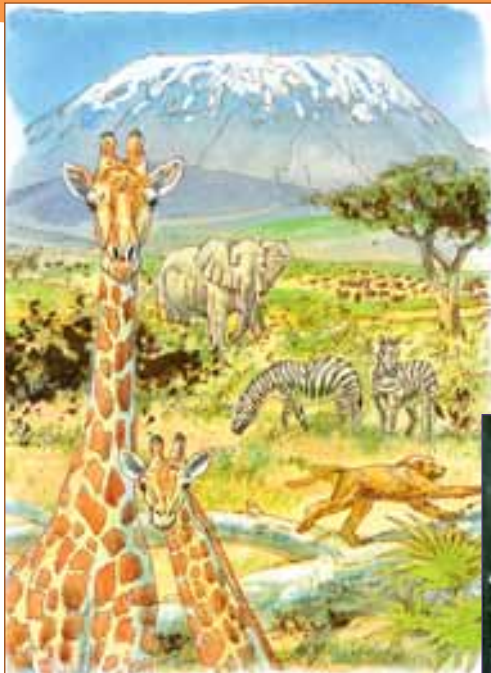
Zanzibár kelet-afrikai kikötőváros. Az elefántcsont és a rabszolga-piacok már kétezer éve vonzották ide a kereskedőhajókat. Óvárosának minden épülete korallmészkből épült.

A kenyai **Mombasa** sugárútja fölött elefántagyar kapu ível. Erzsébet királynő tiszteletére emelték 1952-ben. Jól érzékelteti, mire fájt az európaiak foga Afrikában.

Megjelenésüktől kezdve évszázadokon át iszonyú mészárlás folyt az elefántcsontért, a gyönyörű prémekért, tollakért. A természetvédelmi területek, rezervátumok és az orrvadászokra kirótt szigorú büntetések sok állatfajt mentettek meg a kihalástól.

Ngorongoro a világ legnagyobb természetes rezervátuma Tanzániában. A kialudt vulkán óriási kráterében füves szavanna és ernyőakáciák, mocsár és sekély sóstó kínál hárommillió állat számára paradicsomi életteret. Itt élt a 15 ezer fős **maszáj** törzs és egymillió szarvasmarhája is. Ma már védetté nyilvánították a fensíkot.

Vendégváró tábla egy kenyai rezervátum határán: **Aki ide belép, megeszik!**

Melyik a világ legmagasabb csúcsa? Milyen magas?

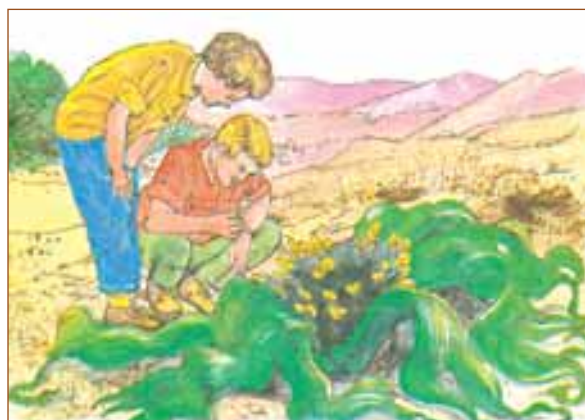
Amikor 150 évvel ezelőtt két német hittérítő arról számolt be, hogy Afrika belsejében hóval borított hegyóriásra bukkant, Európában azt hitték, hogy a trópusi téboly vett erőt rajtuk. Pedig igazuk volt: az **5895 m magas Kilimandzsáró** hava örök, miközben lábánál tikkasztó hőség honol. Afrika legmagasabb hegye kialudt vulkán, mely azonban még mindig füstölög. Lent, a szavannán zsiráf, zebra, bivaly, elefánt és marhacsordák legelnek. 2300 méterig gyümölcs, kávé, kukorica, rizs ültetvények, efölött orchideákkal, liánokkal tele őserdők borítják a hegy oldalát, majd mocsár következik. 4000 méter fölött sivatagos, a csúcson havas a táj.

A **Viktória-vízesést** a skót David Livingstone fedezte fel. A **Zambézi folyó** 1,7 km szélességben percenként 320 millió liter vizet zúdít alá fűlsiketítő robajjal a 110 m magas sziklaperemről. A makolo törzs **mennydörgő füstnek** nevezi, és nem meri megközelíteni. A toronymagas pároszlopok 30 km-es körzetben finom permettel öntözik a dús növényzetet.

A **Namíb-sivatagban** az Atlanti-óceánból föléje áramló pára és köd érdekes élővilágot alakított ki. Zuzmók, virágok, rovarok élnek itt csupán a ködből származó nedvességet. A **tumboának** nincs gyökere, csak hosszú leveleivel issza a ködöt. A szél odébbfújja, mint egy rongyot.

Mi a neve az észak-amerikai nagy vízesésnek?

Mi a gyémánt?

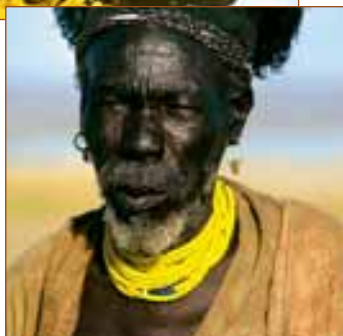
Dél-Afrika sivataga rejt a világ leggazdagabb gyémánt- és aranybányáit.

Nem egyformák! Fekete-Afrika **őslakóinak** nyelve, szokásai, viselete de még bőruk színe is ezer árnyalatban tér el egymástól. Itt élnek a világ legmagasabb és legalacsonyabb emberei: a szudáni marhapásztor **dinkák** illetve az őserdei vadász **pigmeusok**.

A **pigmeusok** mindössze másfél méter magasak. Nagyobb családközösségekben élnek, és havonta új helyre vándorolnak. Vadásznak, gyűjtögetnek. Nincsenek vezetőik, a csoportban mindenki ért valamihez, és ebben szavát figyelembe veszik. A fiút akkor avatják férfivá, amikor elejti élete első vadját. Az egész törzs őt ünnepli, elmesélik, eltáncolják a vadászatot, finoman ki is gúnyolják az ifjú hibáit, nehogy beképzeltté váljék, hiszen a pigmeusok

mind egyenlőek. Ekkor ehet első ízben együtt a férfikkal. Bőrén kis vágásokat ejtenek, korommal bedörzsölik, így tetoválják rá első vadászatának emlékét.

A **szanok** a Kalahári-sivatagban élnek nomád életüket. A **busman** (a bozót embere) nevet az angolok adták nekik.

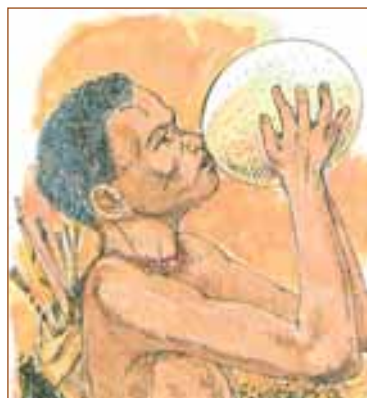

Alacsonyak, de szívósak, erősek. Hajukat keselyűtoll, lapított orrukat, fülüket csontpálcikák díszítik. Mérgezett nyílvevesszőjük mindig célba talál. Egyetlen háziállatuk a vadászatban segédkező kutya.

A busman vadász ésszel éri utol a világ leggyorsabb vadját, a gepárdot, ez ugyanis csak rövid távon képes 117 km-es sebességgel szaladni. Utána megáll, pihen, a vadász viszont tempósan szalad, lassan behozza lemaradását, és nyíltávból megcélozza a vadat.

A víz nagy kincs erre felé, fűszállal szívják ki a pici erecskéből vagy a homok mélyéről. Földbe ásott **strucctojásban fogják fel a harmatot**.

A **maszáj harcosoknak** annál nagyobb a becsületük, minél magasabbra ugranak tánc közben. Istenükhöz, Nkaihoz próbálnak felrepülni, s egyben így hódítják meg a lányokat, akik nem rugaszkodhatnak el a termékenység jelképező földtől.

Azért a **maszáj lányoknak** is vannak égi antennák, mégpedig szorosra font hajtincsekből. Művészi kidolgozott, színpompás nyakékuk hajdan üveggyöngyökből, ma sajnos műanyagból készül. Azért e színáradat, hogy élénkítse az egyhangú környezetet. A puttonyban csücsülő kisbaba nem a sivár tájat, hanem anyja csodás gyöngyeit nézegeti.

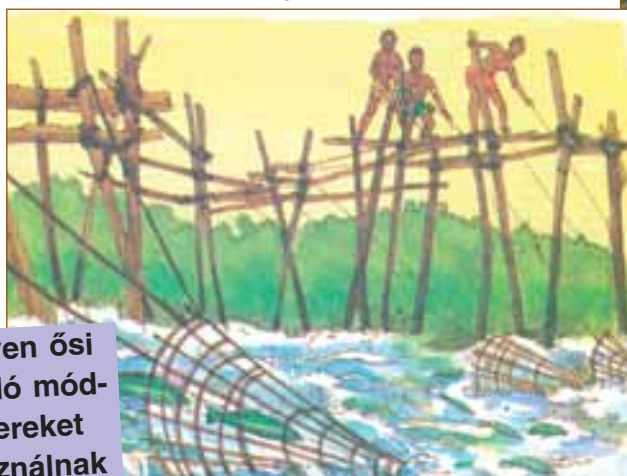
A **nők** keményen dolgoznak a földön, a ház körül, cipekednek fejükön, hátukon, hogy szabadon maradt kezükkel dolgozni vagy az őserdőben védekezni tudjanak. Az állatok ellátása, megfejtése is az ő feladatuk. Ők építik tehéntrágyával tapasztott, zsuppal fődött kunyhóikat is. Sok törzs férfiainak többnejűek, **poligámok**. A családfőnek minél több tehene, annál több felesége

van. De a megélhetést biztosító állatokat nagyobb becsben tartják, mint az asszonyokat. A nő pótolható, a tehén nem – mondják.

Afrikai telefon: a másfél méteres híradó **tamtamdob** hangja nappal 10, éjszaka 40 km-re is elhallatszik, és a bennszülöttek úgy érzik a hosszú-rövid jeleket, mint a távírárszok. Faluról falura adják az üzenetet, mely egyetlen éjszaka országhatárokon át akár 1000 km-t is megtehet.

Milyen ősi jeladó módszereket használnak a világ más tájain?

A Kongó sziklás, hajózhatatlan szakaszán a **vagénia törzs akrobata halásza**i magas cölöpökről az örvény fölé hajolva engedik a vízbe halfogó varsáikat.

A KÉT TARISZNYA

La Fontaine nyomán

– Hogy vagy? – kérdezte az Anyatermészet egy szép napon a majomtól.

– Nagyszerűen! – felelte a maki. – Panaszra az égvilágon semmi okom. Bezzeg annál szánalmasabb a medve, amilyen bárgyú, bumfordi melák.

– Hé, te – dörmögte a mackó –, ha engem bumfordi meláknak csúfolsz, akkor mit mondasz az elefántról, arról az idomtalan húshegyről?

– Nono! Lassan a testtel! – trombitálta sértődötten a vastagbőrű. – Ha énbőlőlem gúnyt úzöl, akkor mit szólsz a bálnához, aki csupa has meg hát, és akkora, mint egy sziget?

– Örömmel látom, hogy mindegyikötök nagyon elégedett önmagával – szölt az Anyatermészet, és magában hozzátette: „Ej, ezek az állatok: néha megszólalásig hasonlítanak az emberekre. Mintha két átalvetőt akasztanának a vállukra, egyik fele a mellükre lógna, a másik a hátukon fityegne. Az elöl csüngő tarsolyt degeszre tömik a mások hibáival, a hátul levőbe pedig, amelyet nem látnak, elrejtik a maguk hibáit.”

